

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430

טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

בכורות דף יט.

כיצד למדה הברייתא דלא מיקרי בכור באופנים דלהלן?

איך נקרא לימוד זה?	כיצד הלימוד מפסוק?	"קדש לי כל בכור" - אין נקבה במשמע	
כלל ופרט ¹	"כל הבכור" - "הזכר"	לסתמא דברייתא לאביי ³	זכר שיצאה נקבה לפניו אינו קדוש
כלל הצריך לפרט ²	"כל בכור" - פטר רחם		
כלל הצריך לפרט	"כל בכור" - פטר רחם	לסתמא ולאביי לרב שרביא	זכר שיצא דרך דופן אינו קדוש
פרט הצריך לכלל ⁴	"בכור" - לכל דבר		
פרט הצריך לכלל	מייתורא ד"בכור" ⁵		

בכורות דף יט:

הלוקח בהמה מגן הגוי ואינו יודע אם ביכרה ביד הגוי או לא ביכרה, מה הדין?

מכאן ואילך (עז בת שתיים רחל בת שלש פרה וחמור בנות ד')	עז בת שנתה, רחל בת שתיים, פרה וחמור בנות שלש	
ספק לכהן - דחיישינן למיעוטא ⁶	ודאי לכהן	לר' ישמעאל
ספק לכהן - דחיישינן למיעוטא	ספק לכהן ⁷	לר' עקיבא
לסתמא דגמ': ודאי פטור - דאזלינן אחר הרוב לרבינא: ספק לכהן - דלא אזלינן בתר הרוב ⁸	ספק לכהן	לחכמים

¹ הפסוק אומר (דברים טו:יט) "כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יוֹלֵד בְּבִקְרָךְ וּבְצֹאֲנֶךָ הַזָּכָר תִּקְדִּישׁ לַה'". ומשמע מהכלל שכל בכור אפי' נקבה שנולדה בכורה ג"כ קדושה, קמ"ל הזכר תקדיש, שאין בכלל אלא מה שבפרט - זכר אין נקבה לא.

² הפסוק אומר (שמות יג:ב) "קִדְּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם", וזה הוא כלל הצריך לפרט, דהכלל של בכור צריך לפרט שאומר "פטר רחם" כדי לפרשו מה נקרא בכור, שדוקא הפטור את הרחם נקרא בכור, אבל אם הוא רק בכור לזכרים בלבד זה לא מספיק. ואינו דומה לכלל ופרט שאין בכלל אלא מה שבפרט, דשם הפרט ממעט את הכלל ולא מפרשו, ואילו כאן הפרט לא ממעט את הכלל אלא מפרשו מה הוא "בכור".

³ אביי מתרץ שלעולם בכור לדבר אחד לאו הוי בכור עד שיהי הבכור לכל דבר, ולכן בכור הבא אחר נקבה פשוט שאינו קדוש דנתמעט מ"בכור". והרישא - דהיינו המציעתא - צריך לפרשה באופן אחר.

⁴ וזה אינו בכור לוולדות, דהרי יצא וולד אחר קודם לפניו, והיינו פרט הצריך לכלל, דהיינו הפרט שהוא פטר רחם צריך לכלל שיפרשו, דבלי הכלל הייתי חושב כיון שהוולד (השני שאחר יוצא דופן) הוא הפטור את הרחם - הרי הוא קדוש, קמ"ל כלל "בכור" לומר לך שצריך שיהיה בכור לכל דבר גם לוולדות. ועל זה הקשה רב שרביא לאביי, הרי לעיל ברישא - דהיינו במציעתא - הברייתא אמרה שאם היה כתוב רק "בכור" הו"א שלא בא למעט אם יצאה נקבה לפניו דהעיקר הוא שהוא בכור לזכרים, והרי לן שפירוש תיבת "בכור" - היינו בכור לדבר אחד, ואילו כאן בסיפא מבינה הברייתא שאם הוא "בכור" לדבר אחד ואינו בכור לוולדות - כי יצא יוצא דופן לפניו, יש למעטו.

⁵ רב שרביא פליג שאיה"נ דמבכור לא משמע שצריך שיהיה בכור לכל דבר אלא גם בכור לדבר אחד היה משמע שהוא בכור, ולכן ממשמעות "בכור" לא הייתי יודע למעט אלא מהייתורא דבכור אנחנו לומדים שהיוצא אחר יוצא דופן אינו קדוש, דאם הוא קדוש "בכור" דכתב רחמנא למה לי, הרי אם למעט יצאה נקבה לפניו זה כבר לומדים "מפטר רחם", אלא ש"מ שבא למעט היכא שיצא פטר רחם אחר יוצא דופן.

⁶ פי', דס"ל כר"מ דחייש למיעוטא, דאם לא היה חושש למיעוט ודאי שהיו פטורות, כיון שיש לנו לילך אחר רוב, ורוב בהמות מתעברות ויוולדות.

⁷ דשמא העז טינפה בתוך שנתה - אפי' שלא ילדה ולד מעליא, ובוזה סגי לפטור מבכורה.

⁸ דכל מה דאזלינן בתר הרוב הוא ברוב דלא תלוי במעשה, אבל כאן שהרוב תלוי במעשה של עיבור ולידה לא אזלינן בתר הרוב.